

φυγή του και να μᾶς δώσει το κλειδί με το οποίο ν' ανοίξουμε τον υπέρκαλο ναό της τέχνης του, να μπούμε μέσα και να νοιώσουμε την ψυχή των σκοτεινών κᾶπως ἀλήθεια έργων του, χειροδηγούμενοι ἀπὸ τὸν ἴδιο ποιητή. Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἐξαιρετική εὐτυχία γιὰ τὴν ὁποία ἔπρεπε νὰ παρακαλέσουμε μάλιστα τὸν ποιητή. Ἐχτὸς ἀπὸ τὸ Γιαννιό, ἀκουσα καὶ ἄλλους νὰ κατακρίνουν τὸν Παλαμά γιὰ τὴν αὐτοκριτική τῶν ἔργων του, νομίζω ὅμως ὅτι πλατινῶται ὅλοι, πρῶτον διότι κριθεῖς καὶ κατακριθεῖς εἶχε τὸ δικαίωμα καὶ τὴν υποχρέωση ἴσως, ἐν ὅσῳ νόμιζε ὅτι ἀδικήθηκε, ν' ἀνασκευάσῃ τὴν ἐναντίον του κριτική καὶ δεύτερον διότι ἡ κριτική αὐτὴ τοῦ Παλαμά, ὅσο προσωπική κι' ἂν εἶναι, ἔχει ὅμως πάντα ἓνα γενικώτερο σκοπὸ καὶ εἶναι μιὰ πλατεῖα μελέτη πῶς πρέπει νὰ κρίνεται ὁ ποιητής.

ΤΥΜ.

ΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΙΟΥ (*)

Φίλε «Νουμά»,

Τίς προάλλες εἶχα συναντήσει στὸν «Ἐκπαιδευτικὸ Ὁμιλόν» τὸν κ. Παλαμά, καὶ στὴν κουβέντα ἐπάνω, μπροστὰ σὲ πολλοὺς δημοτικιστὲς, τὸν ἐρώτησα : Τὸ νομίζατε ἀπαραίτητο, κ. Παλαμά, νὰ ἀπαντήσετε στὸ Χατζόπουλο ; » Ὁ ποιητὴς ἀποκρίθηκε πῶς δὲν τὰ ἔγραψε τόσο γιὰ τὸ Χατζόπουλο ὅσο γιὰ μᾶς «τοὺς ἄλλους» ποὺ διαβάζουμε τὸ «Νουμά».

Αὐτὸ μοῦ δίνει τὸ δικαίωμα, θαρρῶ, νὰ πῶ ἐδῶ πέρα τὴ γνώμη μου γιὰ τὴν τελευταία ἀρθρογραφία τοῦ ποιητῆ.

Καὶ τώρα, ποὺ με τὴν «Ἀπάντησή» του αὐτῆς, «μᾶς παράδωσε τὸ κλειδί γιὰ ν' ανοίξουμε τὸ χτίριό του καὶ νὰ μπούμε μέσα» — ὅπως λέει —, ἐμεῖς κάναμε τὸν κόπο καὶ ξανανοίξαμε, ἀλλὰ βρήκαμε δυστυχῶς πάλι τὰ ἴδια πράγματα ποὺ ξέραμε : Μιὰ κάμαρη γεμάτη — εἶναι ἀλήθεια — μ' ὅλα τοῦ κόσμου τὰ βιβλία, μὲ ποιήσεις καὶ φιλοσοφίες λογῆς λογῆς, μὰ τὰ πάντα ἀκατάστατα ριχμένα, σὰν ὕλινά ποὺ τίποτις δὲν ἔχουνε χτίσει. Ἀκριβῶς τὴν ἴδια κατάσταση ποὺ περιέγραψε ὁ φίλος μου καὶ συνιδεάτης Χατζόπουλος.

Μᾶς βεβαιώνει ὅμως ὁ κ. Παλαμάς πῶς ἔχτισε ἔργο καὶ πῶς «τὸ ἔργο του ἔπιασε» — εἶναι ἀλήθεια

(*) Τὸ δημοσιεύουμε ἐπιτέλους, μὲ καὶ τὸ ἀνάφερε ὁ Παλαμάς στὸ περασμένο φύλλο τοῦ «Νουμά», (σελ. 273, στὴ σημείωση).

κι' αὐτὸ — μὰ ἔπιασε μ' ὅλη του τὴν κακὴ ἐπίδραση μέσα στὰ κεφάλια τῶν νέων μᾶς ποιητῶν. Τὸ θαλάσσωμα ποὺ παρατηροῦμε στὸ χτίριο τοῦ ποιητῆ, τὸ παρατηροῦμε καὶ σ' ὅλη σχεδὸν τὴ νεώτερή μας ποίηση. Γιὰ τοῦτο θὰ θέλαμε οἱ νέοι μᾶς νὰ μὴν ἐπηρεάζονταν ἀπὸ τὴν ποίηση τοῦ κ. Παλαμά καὶ ν' ἀκολουθοῦσαν τὸ δρόμο ποὺ χάραξε ὁ Σολωμός.

Ἐμεῖς μάλιστα οἱ σοσιαλιστὲς, βλέποντας πῶς ἡ φιλολογική μας παραγωγή πέρασε ἀσκοπη γιὰ τὴ μόρφωση τοῦ λαοῦ μᾶς, δὲ θὰ διστάζαμε ν' ἀρνηθοῦμε τὴν ὑπαρξὴ καθε νεοελληνικῆς φιλολογίας. Οὔτε ὡς ἄτομα ἔχουμε ἀκόμη τὴ χρειαζόμενη μόρφωση, οὔτε ὡς ἔθνος σχηματίσαμε τὸ κατάλληλο περιβάλλον, γιὰ νὰ βγάλουμε φιλολογία σὰν τὴν εὐρωπαϊκήν. Ὅσο γιὰ τὴν κριτικὴ τοῦ Χατζόπουλου ἔχει ἄδικο νὰ θυμῶνῃ ὁ σεβαστὸς μᾶς κ. Παλαμάς. Ὁ Χατζόπουλος δὲν τὸν κατέρριψε· τὸν ἔβαλε στὴν ἀληθινὴν του θέση. Ἐρωτοῦμε : Θὰ προτιμοῦσε ὁ ποιητὴς μᾶς μιὰν ἄλλην κριτικὴν ποὺ θὰ ἤρχονταν μετὰ 50 χρόνια καὶ θὰ ἔπιανε — πρὶν ἀγαναχτισμένη ἀπὸ τὸ Χατζόπουλο γιὰ τὸ μεγαλείτερον κακὸ τῆς παλαμάδικης ἐπιρροῆς ποὺ θ' ἀπαντοῦσε — νὰ γκρέμιζε δλόκληρο τὸ ἔργο του, νὰ τὸ κυλοῦσε ἐπὶ μισὸν ἴσως αἰῶνα στὴ λάσπη, ὡς ἔτσι νὰ φανῇ τότες ἓνας Χατζόπουλος γιὰ νὰ τοῦ δώσει τὴν ἀληθινὴν του θέση ;

Κάλλιο ποὺ ὑπάρχει ἀπὸ τώρα Χατζόπουλος γιὰ ν' ἔχῃ τὴν εὐχαρίστηση ὁ ποιητὴς νὰ τοῦ σφίξῃ τὸ χέρι.

Ἄν ὅμως ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀρθρογραφία του αὐτὴ στὸ «Νουμά», νομίζουμε πῶς ὁ ποιητὴς μᾶς αὐτοχτονάει. Μιὰ τέτοια αὐτοχτονία τοῦ ποιητῆ — Παλαμά θὰ τὴ βλέπαμε μὲ ἀδιαφορία, ἂν δὲν ξέπεφτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ τὸ γόητρο τοῦ Παλαμά — ἀγωνιστῆ τῆς γλωσσικῆς ιδέας.

Γιὰ τοῦτο, σὲ δημοτικιστὲς, εἶχαμε χρέος νὰ ἐιδοποιήσουμε τὸ σεβαστὸ μᾶς φίλον γιὰ τὴν ἐντύπωση ποὺ μᾶς κάνει ἡ ἀρθρογραφία του.

Ν. ΓΙΑΝΝΙΟΣ

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ ΤΖΑΝΗΣ

Κεῖνο τάνοιξιάντικο πρωινό, κάτου ἀπὸ τίς ἡσυχίες λεῦκες, μοῦφερε τὸν καφέ μου, καθὼς πάντα, ὁ μπάρμπα Τζανῆς, ὁ λεδεντόγερος καφετζῆς, καλημερίζοντάς με καὶ χαμογελώντας μου φιλικά. Τοῦδωσα τσιγάρο, καὶ σὰν δὲν εἶτανε ἄλλος μουστερῆς φερμένος, πῆρε καρέκλα καὶ κάθισε κοντά μου νὰν τὸ καπνίσῃ με τὸ ραχάτι του.

Ἀνοίξαμε τὴν κουβέντα. Ὁ μπάρμπα Τζανῆς